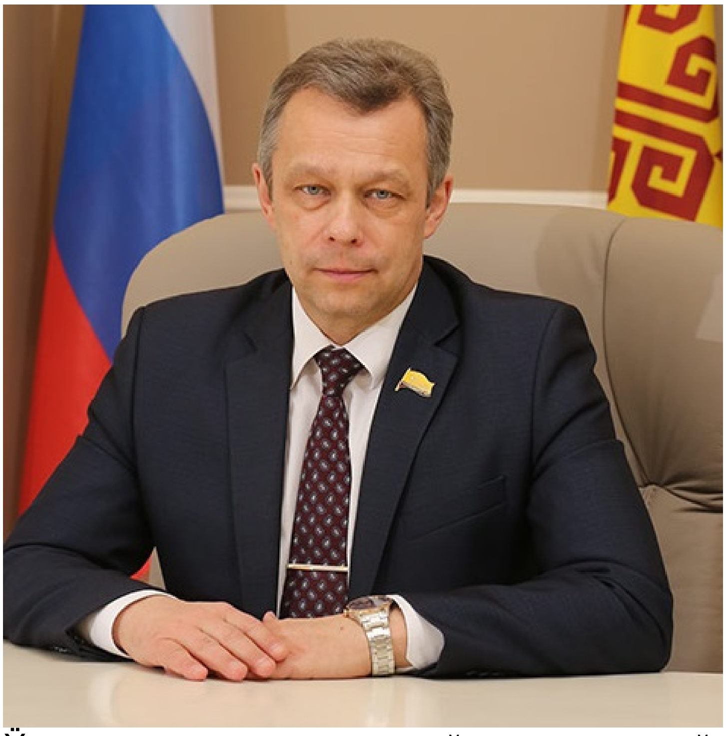

Ÿссен кам пуласси пирки пирĕнтен кашниех пĕчĕк чухнех пуç ватма тытăнать. Аслă классенче хамăр каяс вĕренӳ учреждениине суйлама пуçлатпăр. Пĕрисем ют хулана талпăнаççĕ, теприсем тăван республикăрах юлаççĕ. Чăваш Енри аслă шкулсенчен пĕри, И.Н.Ульянов ячĕллĕ Чăваш патшалăх университечĕ, уçăлнăранпа кăçалхи çурла уйăхĕнче 50 çул çитрĕ. Сумлă юбилее палăртакан университет ректорĕпе Андрей Александровпа вĕренӳ заведенийĕн ĕнерхи ĕç-хĕлне, паянхи талпăнăвне, малашлăх ĕмĕтне тишкертĕмĕр.

Тивĕçĕ – чун киленĕçĕ те

— Андрей Юрьевич, этемшĕн 50 çул — пĕлтерĕшлĕ тапхăр. Ку вăхăтра пирĕнтен чылайăшĕн ачисем ӳссе ура çине тăнă, çав вăхăтрах вăй-хал та тапса тăрать. Вĕренӳ учрежденийĕшĕн çур ĕмĕр мĕнлерех тапхăр-ши?

— Çул пирки каласан çур ĕмĕр, чăн та, нумаях та мар. Уйрăмах — вĕренӳ учрежденийĕшĕн. Тĕнчери малтанхи университетсем темиçе çĕршер çултине шута илсен пушшех те. Пирĕн вĕренӳ учрежденийĕн çулне кĕçĕн класри ача çулĕпе танлаштарма пулать. Пуçламăш шкулта вĕренекен-сен ӳсĕмĕнче кăна пулин те Чăваш патшалăх университечĕ сулмаклă утăмсем тума ĕлкĕрчĕ, çĕршывăн вĕрентӳ тытăмĕнче те ăна пĕлеççĕ. Пирĕн аслă шкул Мускаври энергетика институчĕн Атăлçи филиалĕн никĕсĕ

ҫинче /ӑна вӑл вӑхӑтра А.А.Федоров ертсе пынӑ/ уҫӑлнӑ. Тӗрлӗ ҫулта университета С.Ф.Сайкин, П.А.Сидоров, Л.П.Кураков, В.Г.Агаков тивӗҫлипе ертсе пынӑ.

— Сирӗн биографие тишкерсен кун-ҫулӑр И.Н.Ульянов ячӗллӗ ЧПУпа тачӑ ҫыхӑнни курӑнать, кунтах вӗреннӗ, ӗҫ кӗнекинчи пӗрремӗш йӗркене те кунтах ҫыртарнӑ. Апла пулсан ҫак вӗренӳ заведенийӗ сирӗншӗн ҫывӑх. Университет та сирӗн куҫ умӗнче улшӑннӑ…

— Университетпа 1983 ҫулта ҫывӑхлантӑм. 2 ҫул хӗсметре пулнине тата республикӑн Патшалӑх Канашӗнче 2 ҫул ӗҫленине шута илмесен вӗҫӗмех кунта: студент, преподаватель, ректор. Маншӑн кунти тивӗҫӗм — ӗҫ те, чун киленӗҫӗ те. Иртнӗ ӗмӗрӗн 80- мӗш ҫулӗсенчен пуҫласа паянччен ҫӗнӗ корпус нумай тунӑ, ҫӗнӗ факультетсемпе кафедрӑсем уҫӑлнӑ, студентсене саманапа килӗ-шсе тӑракан вӗренӳ стандарчӗсем тата технологийӗсем ыйтнӑ пек ӑс пама пуҫланӑ, ӗҫпе тивӗҫтерекенсемпе ҫыхӑну тытасси самай урӑх шая куҫнӑ.

— Ректор пулма сире 2014 ҫулхи кӑрлач уйӑхӗнче ҫирӗплетнӗ. Пӗтӗм Раҫҫейри «Студентсен активӗ» конкурсра пӗлтӗр «Ҫулталӑк ректорӗ» пулса тӑтӑр. Тӗрлӗ шайри чыслава, хисеплӗ ятсемпе наградӑсене епле йышӑнатӑр?

— Лӑпкӑн тата философла. Патшалӑх е общество наградисемпе хисеплӗ ятсене тивӗҫме, паллах, чыслӑ та кӑмӑллӑ. Вӗсене илекенсен хӑйсене тӗрлӗ ҫӗрте кӑтартма тивет. «Ҫулталӑк ректорӗ» ята илме мана студентсем «Ректор — студентсен тусӗ» номинацире сӗннӗ. Кун пирки эпӗ кайран ҫеҫ пӗлтӗм. Ҫамрӑксемпе ялан пӗрле пулма тӑрӑшнӑ май спорт лапамӗнче, ЧПУн культура ҫуртӗнче, ытти ҫӗрте вӗсемпе курнӑҫатӑп, калаҫатӑп, савӑнӑҫӗ-пӑшӑрханӑвне итлетӗп.

— Студентсем хӑйсем пуҫарнӑ терӗр те — унашкал хӑй тӗллӗнлӗхе епле хаклатӑр?

— Паянхи студент — ыранхи специалист. Унӑн хушнӑ ӗҫе ҫеҫ туса лармалла мар, пуҫарулӑх кӑтартмалла. Ун пеккисене производствӑра та юратаҫҫӗ. Усӑллӑ, лайӑх, ырӑ сӗнӳ пама пултарсан пушшех хаклаҫҫӗ. Эпир те хамӑрӑн хастар студентсене пур енлӗн хавхалантаратпӑр.

Ĕçлеме те хăнăхаççĕ

— Университетăн юлашки çулсенчи пĕлтерĕшлĕ çитĕнĕвĕсенчен хăшне уйрăммăн палăртнă пулăттăр?

— Партнер-предприятисемпе тачă çыхăнса ĕçлессине вăйлатрăмăр: халĕ пирĕн никĕс кафедра — тăваттă. Электроаппаратура заводĕнче, «ЭКРА» предприятире, «Кей-системс» IT-фирмăра, «Миконт» трактор завочĕн конструктор подразделенийĕнче вĕрентӳ класĕсем пур. Унта студентсем производствăра ĕçлеме хăнăхаççĕ. Эпир Раççей шайĕнчи темиçе гранта çĕнсе илтĕмĕр, федераци укçине тивĕççе инжиниринг центрне уçрăмăр, нефтьпе газ кăларакан промышленноç валли çурçĕр сиввине чăтакан резина кăларма В.И.Чапаев ячĕллĕ пĕрлешӳпе 99 миллион тенкĕ субсиди илтĕмĕр. 2016-2017 çулсенче медицина факультечĕ валли Симуляци вĕрентĕвĕн тата аккредитаци центрĕсене уçрăмăр. Вĕçмелли аппаратсем валли электрон хатĕрсен лабораторине «Элара» производство пĕрлешĕвĕпе пĕрле йĕркелерĕмĕр. Регионсем, оборона промышленноçĕ валли кадрсем хатĕрлеме конкурса хутшăнса укçа тивĕçме пултартăмăр. Çĕршыври чи укçаллă фондăн, Раççейĕн наука фончĕн, гранчĕсене пирĕн республикăра Чăваш патшалăх университечĕ çеç çĕнсе илнĕ.

Хамăр патра паха пĕлӳ илччĕр

— Патшалăхăн пĕрлехи экзаменне тытма пуçланă хыççăн шкул пĕтерекенсем валли урăх регионсенчи — Мускаври, Питĕрти, Хусанти — сумлă аслă шкулсене кĕме çул уçăлчĕ. Çамрăксене хамăр патрах хăварас тесен мĕн тумалла?

— Çĕршыври тата чикĕ леш енчи ят-сумлă вĕренӳ учрежденийĕсенче пĕлӳ илме ăнтăлни — çын хăйне сума сунине палăртакан йĕркеллĕ пулăм. Юта талпăнакансем пирки начар калаçма ирĕк çук. Тивĕçĕмĕр — хамăр регионта та паха пĕлӳ парасси, ĕçе вырнаççан специалистсене тивĕçлĕ шалу тӳлесси. Аякка тухса каякансем çĕршывăн кирек хăш кĕтесĕнче те пур, унран тĕлĕнме кирлĕ мар.

— Паха пĕлӳ терĕр те, ăслă-тăнлă та пултаруллă студентсем вĕрентсе кăларас тесен

преподавательсен пĕр вырăнта тăпăртатмалла мар, вĕçĕмех аталанмалла, темиçе теçетке çул каялла пĕлӳ илнипе çырлахни вырăнсăр…

— Аслă çулти преподавательсене, университет йĕркеленнĕ вăхăталлах ĕçлеме пуçланисене, питех те хаклатпăр. Вĕсем преподавателĕн пысăк шайри культурине паянхи куна çитерме пултарнă. Сумлă ĕçченсене çамрăк преподавательсене наставник пулса ăс пама ыйтатпăр та çак тивĕçе чунран пурнăçлаççĕ. Никĕс наукăсене — математикăна, физикăна, химие — вĕрентесси унччен-хиллех юлнă. Çав вăхăтрах квалификацие ӳстерсе пымаллине пирĕн преподавательсем аван пĕлеççĕ. Уншăн таçта аякка кайма кирлĕ мар — хамăр республикăрах хими, электротехника тата ытти хăш-пĕр отрасль вăйлă аталанать, унти çĕнĕ технологисемпе çăмăллăнах паллашма май пур. Çамрăксене хавхалантарма эпир ятарлă программăсем йĕркелерĕмĕр. Унта хутшăнакансен шалăвĕ те икĕ хут пысăкрах.

— Аслă шкулăн малашлăх планĕсенчен хăшĕ чи малтан пурнăçламалли?

— Самана таппине туйса ĕçĕмĕре çĕнĕлĕхсем кĕртсе пымалла. Паянхи кун интерактивлă тата дистанци мелĕпе вĕрентессине йĕркелемелле. Патшалăх управленийĕ, юриспруденци тата ытти хăш-пĕр дисциплинăна теори мелĕпе те ăса хывтарма май пур. Ку енĕпе ĕçе пуçларăмăр-ха, çапах малашне ăна татах вăйлатса, специальноçсене аталантарса пымалла. Университета килмесĕрех вĕренни иккĕмĕш аслă пĕлӳ илекенсемшĕн, квалификацие ӳстерекенсемшĕн, ĕçлекенсемшĕн, аякра пурăнакансемшĕн уйрăмах меллĕ.

— Аякрисем Чăваш Ене вĕренме килеççĕ-и?

— Пирĕн университетра çĕршывăн 69 регионĕнчи 17 пине яхан тата 45 ют çĕршыври 1400 çамрă
к п
ĕ
лу пухать. Апла пулсан, ЧПУра 46
çĕ
ршывран в
ĕ
ренекен п
ĕ

л
ÿ
илет. Мĕнпур студентран 15–20 проценчĕ – ытти регионсенчен.
Кÿршĕллĕ Мари Элпа Тутарстанран пуçласа çурçĕртен тата Чукоткăран килнисем те пур.
ЧПУна вĕсем тĕрлĕ сăлтавпа суйлаççĕ: пĕлĕшĕсем е тăванĕсем ырланăран, аслă шкул Раççейри вĕренÿ заведенийĕсен сумлă йышне лекнĕрен, çывăх çыннисем пирĕн республикăра пурăннăран… Кирек епле учрежденин те малашлăхĕ — унăн çыннисем. Пирĕн коллектив — пĕрремĕш курс студенчĕсенчен пуçласа тăнлавне пас тытнă, пысăк опытлă профессорсем таранах. Вĕсене пурне те малашлăха шанса пăхма, вĕренÿре тата ĕçре çĕнĕ çитĕнÿсем тума çирĕп сывлăх сунатăп. Йыш пулсан университет та аталанĕ.

{gallery}novosty/2017/10/13102017_3{/gallery}

Вера ЭВЕРККИ калаçнă.

Андрей ДОБРЫНКИН сăн ÿкерчĕкĕсем.